РЕЦЕНЗІЯ

на наукову монографію кандидата економічних наук, доцента ***ОЗЕРАН Алли Володимирівни*** на тему **«Теорія та методологія формування фінансової звітності підприємств»**. – К.: КНЕУ, 2015. – 471, [1] с.

Фінансова звітність відігравала і відіграє особливу роль в діяльності будь-якого підприємства. Саме завдяки такій звітності керівники та спеціалісти підприємства отримують різноманітну, своєчасну і вичерпну інформацію про наявність, рух та структуру майна і коштів. Ця інформація дає змогу отримати низку аналітичних показників, які характеризують потенціал та перспективи розвитку функціонуючого підприємства.

До слова зауважимо, що твердження окремих економістів щодо так званої «посмертної інформації», яка міститься у звітності і для управління господарюючими суб'єктами не потрібна, не витримує критики. Адже саме у звітності формується найбільш повна інформаційна база, дані з якої використовуються як в оперативному управлінні виробництвом, так (а це – основне) і у процесі формування стратегії діяльності підприємства.

Наукове дослідження, пов'язане з фінансовою звітністю, завжди було і є на часі, тому назва наукової монографії, обрана автором, актуальна.

Загальний обсяг монографії понад 470 сторінок або 27 умовних друкованих аркушів. Структурно рецензована монографія складається з вступного слова автора, чотирьох розділів (в кінці кожного розділу, що дуже доречно для поважної наукової праці, є висновки до нього), списку літератури, додатків, а також подяк науковцям і родині.

У вступному слові, автор про фінансову звітність зазначає наступне: «Фінансова звітність – це насамперед інформація, яка дозволяє зменшити невизначеність щодо фінансово-господарської діяльності підприємства та її результатів і слугує основою для прийняття рішень користувачами з різними інформаційними запитами» [с. 5].

Водночас, у вступному слові обґрунтовано виокремлюється 4 ключових проблеми, які перешкоджають підвищенню якості інформації фінансової звітності, складеної згідно із законодавством України: покладення на державу функцій розробки, затвердження облікових стандартів і контролю їх виконання; недосконалість регламентації інтерпретації даних, нагромаджених на рахунках бухгалтерського обліку; фактичне превалювання юридичної форми над економічним змістом; недостатня увага до професійної поведінки та рівня кваліфікації укладачів звітності та ін. [с. 5-6].

Розділ 1 «Інформаційна парадигма фінансової звітності підприємств» (с. 9-54), присвячений інформаційній природі фінансової звітності, її зв'язку з бухгалтерською звітністю, впливу інформаційних потреб користувачів на квінтесенцію та архітектоніку фінансової звітності.

У **розділі 2 «Концептуальні засади формування фінансової звітності підприємств»** (с. 55-171) розкрито досвід регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності в країнах-учасницях ЄС, якісні характеристики звітної фінансової інформації, принципи формування фінансової звітності, механізм підвищення кваліфікації бухгалтера як чинник забезпечення якісних характеристик фінансової звітності.

В **розділі 3 «Сучасний стан національної системи фінансової звітності та її відповідність міжнародним стандартам і потребам управління»** (с. 172-262) зосереджено увагу на моделі регулювання бухгалтерського обліку, фінансової звітності й імплементації МСФЗ в Україні, вказано на міру відповідності чинної системи фінансової звітності положенням міжнародних стандартів, проведено аналіз корисності інформації фінансової звітності для забезпечення потреб управління.

Хотілося би відзначити ґрунтовне дослідження розбіжностей, що виникають між фінансовою звітністю за національними П(С)БО та фінансовою звітністю за МСФЗ, в частині відображення основних засобів, капітальних вкладень, забезпечення наступних витрат і

платежів та інших доходів і витрат (у т.ч. операційних). Пропозиції, викладені у підрозділі 3.3 монографії, мають практичну цінність як для науковців, так і для бухгалтерів, які працюють у напрямі гармонізації національних облікових підходів з міжнародними стандартами.

Розділ 4 «Концепція розвитку системи фінансової звітності підприємств» (с. 263-367) націлений на пошук напрямків подальшої гармонізації національної системи фінансової звітності з МСФЗ та Директивами ЄС, підходів до формування окремих форм фінансової звітності, моделей взаємозв'язку фінансової звітності та системи оподаткування, забезпечення транспарентності фінансової звітності в умовах застосування інформаційних технологій.

Підрозділ 4.1 монографії викликає зацікавлення з позиції того, що Україна, підписавши угоду про асоціацію з ЄС, взяла на себе зобов'язання щодо приведення нормативно-правової бази, в т.ч. у сфері бухгалтерського обліку, у відповідність з європейськими нормами. Проте проведений у роботі аналіз Директиви 2013/34/ЄС «Щодо річної фінансової звітності, консолідованої фінансової звітності та пов'язаних з ними звітів певних типів підприємств» свідчить про необґрунтованість та суперечливість її норм. Враховуючи це, автор пропонує імплементацію положень Директиви 2013/34/ЄС здійснювати шляхом продуманого і зваженого їх застосування та не вводити радикальні інновації у структуру і зміст фінансової звітності України.

Розроблені у **підрозділі 4.2** монографії методологічні рекомендації щодо формування показників фінансових звітів підприємств сприятимуть більшій об'єктивності інформації та зручності для виконання аналітичних процедур, що є важливою умовою розробки ефективних управлінських рішень, а також максимальному наближенню фінансової звітності підприємств України до рівня міжнародних стандартів.

Список літератури (с. 368-414) складається з 550 назв джерел за темою монографії, в тому числі 66 джерел з США, ЄС тощо. Значна частина з цих джерел новітні, за 2010-2015 рр.

В додатках, яких налічується 29 (с. 415-470) розміщено класифікацію інформації, визначення фінансової звітності в країнах СНД, анкету потреб користувачів фінансової інформації, рейтинг важливості форм і показників фінансової звітності, вказано цілі такої звітності, показано хронологію ухвалення нормативно-правових актів із запровадження МСФЗ в Україні, зроблено порівняння статей балансу (Звіту про фінансовий стан підприємства) відповідно до НП(С)БО 1 та Директиви 2013/34/ЄС, перелічено моделі взаємозв'язку системи бухгалтерського обліку, фінансової звітності й оподаткування тощо.

Оцінюючи монографію, необхідно підкреслити комплексність та системність дослідження. Поряд з розвитком концепцій та удосконаленням методології формування фінансової звітності автор розглядає питання регулювання фінансової звітності та проблему зміцнення престижу професії як центральні складові масштабного реформування системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні. На основі аналізу систем регулювання бухгалтерського обліку в економічно розвинутих країнах у роботі запропоновано змішану модель регулювання, оригінальність якої полягає у намаганні поєднати функції держави та професійної спільноти у процесі розробки нормативно-правової бази бухгалтерського обліку. Така модель враховуватиме інтереси пріоритетної групи користувачів фінансової звітності, досягнення наукової думки та демократизуватиме процес створення нормативно–правової бази з бухгалтерського обліку і фінансової звітності.

Розглядаючи бухгалтера (суб'єкта формування фінансової звітності) в якості визначального чинника забезпечення якісних характеристик фінансової інформації, автор звертає увагу на переосмислення професійним товариством призначення і підходів до професійної атестації як засобу професійної придатності, сучасного рівня знань і навичок, прихильності високим етичним нормам професії. Автор досліджує сутність поняття «професіональний бухгалтер» та вимоги, що висувають до нього сучасні ринкові умови, альтернативні сценарії створення системи професійної освіти та підвищення кваліфікації бухгалтерів, що підписують фінансову звітність.

В процесі рецензування суттєвих зауважень до монографії не виникло. Проте, як побажання висловлюємо думку про те, що після розділу 4 монографії варто було б дати загальні висновки, а також детальніше розглянути питання щодо основних показників фінансової звітності та їхнього поглибленого аналізу з метою підвищення ефективності та якості роботи аналізованих підприємств.

Таким чином, оцінюючи загалом на наукову монографію кандидата економічних наук, доцента Озеран Алли Володимирівни на тему «Теорія та методологія формування фінансової звітності підприємств» хочемо відзначити високий її науковий рівень, глибокі знання автором предмета і об'єктів дослідження, грамотне та логічне викладення наукових матеріалів, широке використання досвіду побудови й організації фінансової звітності в зарубіжних країнах, а також досконале поліграфічне виконання монографії.

***З. В. Гуцайлюк**, доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку у виробничій сфері Тернопільського національного економічного університету*

***В. А. Дерій**, доктор економічних наук, в. о. професора, завідувач кафедри аудиту, ревізії та аналізу Тернопільського національного економічного університету*